

Na ituvatuva ni tabana ni bula kei ira na vakaleqai na kedra ituvaki

Nodra nanuma na lewe ni itikotiko kei ira na vakayagataka na veiqaravi

E bibi mera vakaliuci na tamata ena veiqaravi ni tabana ni bula ena veigauna se bera mai, qori na kena rogoci qai muri na veika era tukuna na vakayagataka na veiqaravi, whānau, kei na veitikotiko ena kena vakarautaki qai vakayacori na veiqaravi ni tabana ni bula.

Na cava sa na veisau tiko?

Na ituvatuva ni veigauna mai liu ena tokoni ena vakasama matata ni veika e namaki kei na idusidusi ni veika e rawa nira cakava na veivanua, veiyasana, kei na isoqosoqo eso ni noda vanua ena nodra rogoca qai vakaitavitaki ira ena itikotiko kei ira era vakayagataka na veiqaravi. Qo ena vakarawarawataka na nodra kila e levu na bibi ni domodra na itikotiko kei na whānau ena veiqaravi era vakayagataka.

Keitou kila ni sega ni rawarawa vei ira na dauveivakarautaki kei ira na isoqosoqo mera dusimaki ira na vakayagataka na veiqaravi ena so na itavi yaga. Na ituvatuva ni veigauna mai liu ena tokona na Tabana ni Bula e Niusiladi, na Daunivakatulewa ni Tabana ni Bula vei ira na Māori, kei na Minisitiri ni Bula ena ivakarau vinaka duadua mera vakaitavi kina o ira na vakayagataka na veiqaravi, whānau, kei na itikotiko me salavata kei na veika e namaki kei na veidusimaki.

Me salavata kei na tikina qo, keitou na kauti ira vata mai vakaiwasewase o ira era dau vakayagataka na veiqaravi mera lewena vakarawarawa na matabose ni veivosaki era lewena o ira na mai dui yasana ena noda vanua. Na matabose ni veivosaki qo ena sema ina Tabacakacaka ni Bula e Niusiladi, na Daunivakatulewa ni Tabana ni Bula vei ira na Māori, kei na Minisitiri ni Bula me yacova sara na matanitu taucoko, kei ira na wasewase eso ena veitikotiko era lewena o ira na dau vakayagataka na veiqaravi me vakadeitaka ni na rogoci na domo e dodonu me rogoci, qai vakayacori tale ga ena sala e dodonu.

Na matabose ni veivosaki ena vakadeitaka tale ga mera na kila vinaka na dau vakayagataka na veiqaravi na veika sa vakayacori tiko se so na veiveisau ena noda tabana ni bula. Na matabose ni veivosaki ena sega ni gusudra yadudua na vakayagataka na veiqaravi, ia ena raica me vakatakilai yani na noda nanuma ena basoga kece ni veiqaravi, qai vukei ira tale ga na vakayagataka tiko na veiqaravi ena gauna qo kei na iwasewase ena itikotiko mera tokoni ira vakavinaka na tamata era matataka.

Kena ilutua, ena dua ga na ivakarau ni kena cakacaka na ituvatuva ni veiqaravi ni veigauna mai liu ena kena soqoni na irogo kei na veika era sotava na vakayagataka na veiqaravi ena veiyasana kece mera kila kina vakavinaka o ira na vakayagataka na veiqaravi, whānau, kei na lewe ni itikotiko ni rogoci qai vakayacori na veika era tukuna, ke mani vinaka se ca.

Na cava na vuna?

E duidui sara vakalevu na sala e rogoci qai vakayacori kina na veika era nanuma o ira na vakayagataka na veiqaravi ena duidui yasana, vei ira tale ga na vakarautaka na veiqaravi. Eso na basoga ni ituvaki ni veiqaravi e vakaibalebale sara na nodra okati ira na vakayagataka na veiqaravi ena veika e caka, ia ena so tale era sega sara ga nira vakaitavi kina. Na domodra o ira ena itikotiko e gadreva na veivuke, me vakataki ira na Māori, e sega sara ni dau kauaitaki vakabibi.

Ena rawa ni dredre vei ira na vakayagataka na veiqaravi kei ira ena itikotiko mera kila na sala ena rogoci kina na veika era kauai kina kei na kena siqemi ena ituvatuva ni sa rogoci tiko o ira e dodonu me rogoci. E sega ni dua e via saumitaro se me kauaitaka nira na rogoci o ira na vakayagataka na veiqaravi qai sega ni levu na veitokoni vei ira na vakarautaka na veiqaravi ena sala me caka kina qori.

Ena vakacava na irairai ni veigauna se bera mai?

Na noda veisiga ni mataka ena:

- vakarawarawataka vei ira na vakayagataka na veiqaravi, kei ira na whānau mera vakaitavi tale ga ena veika e vauca noda tabana ni bula, ena kena tuvanaki na ivakarau ni veiqaravi ena nodra dui itikotiko kei na nodra vakaitavi ena kena vakayacori ena ituvatuva kei na lalawa ni matanitu.
- vakamatatataka na veika meda namaka ena sala e rogoci kina na nodra nanuma na vakayagataka na veiqaravi kei na itikotiko e vauca na matanitu taucoko, dui yasana kei na veivanua eda dui tu kina.
- vakavinakataka na iyaya ni veiqaravi vei ira na isoqosoqo mera okati ira na lewe ni itikotiko, vakauasivi o ira na iwase era sega ni dau kauaitaki tu.
- tokoni ira na iwasewase ena itikotiko kei ira na vakayagataka na veiqaravi me okati ena matabose ni veivosaki e tutaka na veika e gadrevi ena matanitu, dui yasana se veivanua eda tu kina, me matata qai tautauvata na ivakarau me muri me rawa kina na veitokoni.
- kau cake qai vakabibitaki na domodra na Māori me yavutu ni kena rogoci na veika era kauai kina na vakayagataka na veiqaravi, ena ivakarau e vakatokai na "mai vei ira na Māori kivei ira na Māori"
- me vakadeitaki ni matata vakavinaka qai tautauvata na gaunisala ni ituvatuva e muri me rawarawa kina vei ira na vakayagataka na veiqaravi mera tukuna ni sega ni vakayacori na veika era namaka.

Na cava ena caka tarava?

Ena vakacurumi ena ituvatuva sa vakayacori tiko na veika e sa lalawataki tiko qo me rawa ni vakadeitaka ni na vakabibitaki na veika era nanuma na vakayagataka na veiqaravi ena loma ni 18 na vula mai qo ni sa vakayacori tiko yani qo na veisau ina ituvatuva vou. Ena vakatovolei tale ga eso na sala vou ni nodra rogoci o ira ena itikotiko era vakayagataka na veiqaravi, vakabibi vei ira ena lewenivanua era dau lecavi tu.

Na cakacaka qo ena okati kina na veitaratara kei ira na dui taba ni veiqaravi ni bula kei ira na vakayagataka na veiqaravi, ira na whānau kei na itikotiko.

Via kila eso tale na ka?

Na itukutuku tale eso me baleta na cakacaka kei na toso ni veisau ni tabana ni bula ena vakarautaki ena website ni DPMC ena ruku ni cakacaka ni Tabana ni Veiveisau:

www.dPMC.govt.nz/our-business-units/transition-unit